

Iskaja ob 4 jutraj.

Stane mesečno 10— Din

za inozemstvo 20—

Oglas po tarifi.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta.

Račun pri pošt. čekov.
zavodu št. 11.842.

Prvi glavni vsesokolski zletni dan

Nad 50.000 ljudi pri javni telovadbi. — Kralj in kraljica med Sokoli. — Sokolstvo na grobu dr. Oražna.

Sredi sokolskega slavlja smo. Vse drugo je stopilo v ozadje pred veličino sokolske sile, ki smo jo zri večeraj. Vse dan je bil en sam zmagoslaven pohod Sokolstva, ki zbira lavoriko za lavoriko in si osvaja vedno nove množice oduševljenih pristavev. Včerajšnja nedelja je bila dan, ki ga ne pozabimo nikdar.

Prihod zadnjih sokolskih čet

Slovenski Sokoli in Sokolice so sicer prihajali skoro z vsakim rednim vlakom, a glavne trupe so prispele šele večeraj jutraj in dopoldne. Nabito poln je bil zlasti kočerski vlak, ki je pripeljal dlanne in članice novomeške župe. S kamniškim vlakom je došlo več sto Sokolov in Sokolice iz kamniškega okraja, celjski vlak pa je pripeljal slovensko Sokolstvo iz južnega okrožja celjske župe. S triaškim vlakom je prišlo veliko število naših bratov iz zasedenega ozemlja. Vsi so bili od občinstva na kolodvoru in po ulicah živahno pozdravljeni. Tekom dopoldneva se je pripeljal na zlet tudi naš generalni konzul v Celovcu, dr. Rašič, na vse zgodaj jutraj pa je prišlo 17 poljskih ekavov. Slovensko Sokolstvo je po prihodu večinoma odšlo takoj na zletno telovadišče k skušnjam.

Redni vlaki so prepeljali poleg Sokolov in Sokolice v Ljubljano tudi tisoče občinstva. Drugi tisoči iz bližnje ljubljanske okolice so prihajali ves dopoldan deloma na vozovih, deloma peš, lepo število ljudi pa so pripeljali tudi neštevili avtomobili, ki so drveli v mesto po vseh cestah. Ljubljana stoji te dni v osrednjem zanimanju daleč izven slovenskih in celo jugoslovanskih mej.

Zadnje skušnje

Ze zgodaj jutraj so se pomikale proti telovadišču številne čete Sokolstva, vse je bilo svečano razporejeno, saj so se vsi dobro zavedali, da je danes napočil oni dan, ko bo treba pred široko javnostjo,

pred skoro vsem slovenskim svetom in pred številnimi evropskimi narodi pokazati sadove in uspehe sokolske vzgoje. Vse je hitelo na telovadišče; Sokoli in Sokolice, da izvedejo se zadnje priprave za popoldanski generalni nastop. Veselo je bilo opazovati, ko so vitke Sokolice iz bratske Českoslovaške korakale s svojimi vaditeljicami v zgodnjih jutrajnih urah na telovadišče prepevajoč svoje narodne pesmi.

Kako veličansko zanimanje je vladalo med številno zbranim občinstvom za prvi javni nastop, nam dokazuje dejstvo, da se je že pri dopoldanski skušnji zbralo na telovadišču do deset tisoč ljudi, ki so vsi živo zasledovali krasen nastop našega in češkoslovaškega Sokolstva. Dopoldanskim skušnjam je prisostvovalo tudi celokupno vojaštvo ljubljanske garnizije, kakor tudi vsi oddelki vojaštva, ki nastopijo danes pri javni telovadbi. Člansko tribuno so zavzeli netelovadeči Sokoli in Sokolice, naši in češki, in četa hrvatskih Sokolov-seljakov, ki je prisostvovala skušnjam s svojimi preprostimi prapori.

Okrog 8. ure je prikorakala na telovadišče strumna falanga Sokolov, broječa nad 2800 članov, in se formirala k nastopu za proste vaje. Bil je krasen in očarujoč prizor gledati te vitke in krepke telovadce — člane najrazličnejših jugoslovanskih in češkoslovaških društev. Izvajanja prostih vaj so bila brezhibna in tako strumna, da občinstvo kar ni moglo prebrati krepkih telovadcev. Skušnje je vodil s poveljniskera odra na čelnik dr. Murnik, ki je ob koncu vsake vaje polivalil svoje vrle brate s krepkim klicem: Bračo — izvrstno! Skušnje članov so bile kmalu zaključene, ker šlo je vse gladko in brezhibno. Malo težje je bilo s članicami, katerim je delal težave zelo kompliciran, a zato silno učinkovit nastop, katerega so morale članice dvakrat ponoviti. Izvedba prostih vaj samih je bila precej dobra. Skušnje so se precej zavlekli in končale šele po eni uri popoldne.

Naši vojniki ob Oražnovem grobu.

Včeraj dopoldne, pol ure pred prihodom Sokolstva, se je spominu prvega staroste jugoslovanskega Sokolstva oddolžila tudi II. artiljerijska podoficirska šola iz Maribora pod vodstvom poručnika Pavla Zobca, ki je v kratkem go-

voru orisal pokojnikove zasluge za zmagosokolske ideje in se spominjal zlasti se njegove nesebičnosti in požrtvovalnosti v balkanski vojni, kjer se je prostovoljno stavil srbski vojaški upravi na razpolago za samaritansko zdravniško službo.

Javna telovadba

Navdušenje množic. — Oduševljeni pozdravi kraljevi dvojici

Minilo je poldne in že so se začele valiti ogromne množice proti zletišču. Iz vseh ulic so se vsipale na Dunajsko cesto, ki je bila od glavne pošte pa vse tja gori do železniškega prehoda eno samo morje ljudstva, ki je hitelo vse v eno edino smer, da si čim prej pridobi svoj prostor, da si čim prej zagotovi čim boljši pogled na one divne prizore, ki si jih je obljubljalo od današnjega, glavnega sokolskega dneva.

Prihajale so množice in prihajale, med vsemi vhodi so se gnetli tisoči, se potem razvili po ogromnem telovadišču in — izginjali. Kaj pomenja par tisoč ljudi na teh razsežnih prostorih, ki so se pa le začeli odčitno polniti, ko je prihajala ura proti trem.

Kakor vedno, se je najprej napolnila glavna, zapadna, kraljeva tribuna in stojišče pod njo, potem na nasprotni strani članska, pod katero se je razmestilo vojaštvo. Okrog treh je bila skoraj docela zasedena tudi že južna tribuna, dočim je severna še vedno kazala precejšnje vrzeli in sta bili še slabo obljubeni obe stojišči pod njima. Pol ure pozneje pa so bile vse tribune s stojišči vred napolnjene z občinstvom skoraj do zadnjega prostora.

Pogled na to ogromno množico je bil naravnost očarljiv. Posebno članska tribuna s svojimi pestrimi barvami je nudila tako lepo sliko, da gledalcu ne izgine iz spomina.

Ako hočemo govoriti o številu posetnikov, smemo reči brez pretiravanja, da jih je bilo okoli 45 tisoč; rajši več nego manj.

Prihod kraljeve dvojice.

Začetek javne telovadbe je bil napovedan za 15. uro.

Ob 14-50 so prispeli na zletišče prvi avtomobili s predstavitelji civilnih in vojaških oblasti: pokrajinska namestnika Ivan Hribar in Juraj Demetrotić z bivšim ministrom Ljubo Jovanovićem, poveljnik zagrebske armije general Milan Tucaković z divizijskim poveljnikom generalom Dokičem, zastopnik francoske vlade senator Reynald, komandant Meyot in drugi odlični gostje iz inozemstva, med njimi zastopnik predsednika Českoslovaške republike prof. Masaryka, in češkoslovaške vlade poslanik Kalina.

Prostor na slavnostni cesti pred stopnicami, ki vodijo na kraljevo tribuno, so v razsežnem četverokotu obkolili Sokoli, med njimi na prvem mestu seljački Sokol iz Bičele vode - Glihe v svoji slikoviti narodni noši, belih platenih srajkah in hlačah, s svetlomodrim telovnikom in vojaškim čepico. Okoli tega četverokota se je zbralo tisoče ljudstva, ki je v slavnostnem razporejenju, ali vendar z nestrpnostjo pričakovalo kraljevega prihoda, ki pa se je nekoliko zakasnil in se je valed tega tudi za kak pol ure zapoznil pričetek javne telovadbe.

Med drugimi odličnjaki, ki so ob vznožju stopnic na kraljevo tribuno pričakovali kraljevo dvojico, smo poleg bratov dr. Ravniharja in Gangla kot predstavitev Sokolskega Saveza opazili ministra Pribečevića in dr. Zerjavo v sokolskem kroju, in ministra Pucija. Prisoten je bil tudi minister kraljevega dvora Janković in predsednik Narodne skupštine dr. Ribar ter demokratiški poslanci dr. Angjelinović, Kučič in Joka Oreščanin.

Nekoliko minut pred pol 16. so se oglašili prvi pozdravni klici, potem pa je završalo iz vse one silne množice kakor vihar: «Živo kralj, žive kraljice!» in ob tem urnešnem vzklikanju, v katero se je vmesaval gromoviti sokolski «Zdravo!», je prispel kraljevi avto pred stopnišče. Kralj in kraljica sta z veselim smeškom v licu odzdravljala na te viharne pozdrave, iz katerih je zvenela vsa ona iskrena ljubav, ki je vzklikla in tako bujno po-

gnala iz srca našega naroda za našega vladarja in njegovo družico, in potem izstopila iz avta. Ko so se jima poklonili sokolski ter civilni in vojaški dostojanstveniki ter sta jim ljubezljivo podala roko v pozdrav, sta odšla ob nadaljnjem burnem vzklikanju tisočglave množice na tribuno, kjer ju je, ko sta se pokazala, pozdravilo zovet viharno vzklikanje vseh onih tisočev, ki so pričakovali njunega prihoda na tribunah in stojiščih. Kakor bi trenili, so vstale vse te množice in zavrli se preko prostranega telovadišča tako navdušeni pozdravni vzkliki, da je bilo čuti, kakor silen šum morskih valov, butajočih ob skalnate bregove.

Kraljev dar češkemu Sokolu.

Kralj je povabil k sebi v svojo ložo ministre Pribečevića, dr. Zerjavo, Pucija in Jankovića ter zborničnega predsednika dr. Ribarja. Kralj in kraljica sta z največjim zanimanjem sledila vsem nastopom, pri čemer je kralj sam razlagal kraljici posamezne faze telovadbe. Posebno se je zanimal kralj za jugoslovansko mednarodno tekmovalno vrsto, ki je prav pred njegovimi očmi izvajala na drugo svoje vaje. Kralj je izrekel svoje veliko zadovoljstvo na sijajnem nastopu našega Sokolstva. Med nastopom si je dal kralj predstaviti starosti ČOS dr. Scheinerja, s katerim se je razgovarjal o češkem Sokolstvu, o katerem se je izražal z največjim priznanjem, in mu izročil zlato uro kot dar češki mednarodni tekmovalni vrsti, ki si je v mednarodni tekmi priborila prvenstvo.

Proste vaje članov in članic.

Ob 15-30 so se oglašili zvoki sokolske koračnice in od severa in juga sta se istočasno začeli pomikati na telovadišče dve množici dvajsetostopni koloni članstva, ki sta se po trikratnem razhodu razdelili v 16 po 36 peterostopov globokih kolon — 2864 telovadcev. Krepak «Zdravo!», potem sijajno izveden razstop in nato Murnikove zletne proste vaje.

V splošnem so se izvajale vaje precizno, enotno, vse hvale vredno, le pri drugi in tretji se je v nekaterih vrstah opazilo nezadostno kritje, ki je kolikor toliko kvarilo splošni sijajni vtisk. Občinstvo je sledilo vajam z velikim zanimanjem in izražalo svoje priznanje z burnim odobravanjem.

Prostim vajam članov so sledile proste vaje članic. Med obema nastopoma je krožil nad telovadiščem aeroplan, ki ga je vodil kapetan Peraković, in je, spustivši se skoraj na 50 metrov nad telovadišče, dvakrat vrget na telovadišče cel kup letakov s pozdravom kralju in na zletu zbranimu Sokolstvu.

Članice so nastopile v dveh šestnajstostopnih kolonah, s severa in juga, ki sta se po lepih zavojih in razhodu razvili v vse telovadišče zavzemajočo zvezdo, a potem v 16 četverostopnih kolon. Nastopilo je članic 2432. Razhod je bil izveden v ostalem dobro, le da sta se dve koloni nekoliko pomešali, kar pa se je še pravočasno popravilo. Razstop je bil precej točen, a pri vajah samih je bilo opaziti, da je bilo ponekod pač nekoliko premalo onega vztrajnega vzdržanja, ki daje posamezniku čut stiščnosti s celoto. Zato je bilo kritje tupatam precej kvareče nepopolno. Izvajanje je glede preciznosti zaostajalo za izvajanjem članskih prostih vaj. Občinstvo, kateremu je tudi ta nastop v splošnem zelo ugajal po pestrih slikah, ki mu jih je nudil, ni štedilo s priznanjem, ki ga je izražalo z živahnim odobravanjem.

Vaje gostov.

Od gostov so prvi nastopili Francozi. Njihova tekmovalna vrsta, šest telovadcev, s francosko trobojnico na čelu, je živahno pozdravljena prikor-

kala na telovadišče s paradnim korakom in se je z zastavo poklonila kraljevi dvojici. Nato je izvajala svoje proste vaje točno in elegantno in enako tudi par vaj na drugo ter potem z zastavo na čelu in pozdravljajoč z desnico odkorakala s telovadišča. Občinstvo jo je burno aklamiralo.

Skoraj istočasno s Francozi so nastopili tudi Alžirci. Bilo jih je devet. Njihov nastop se bistveno razlikuje od sokolskega, vaje, ki jih izvajajo, imajo za nas, ki smo vajeni resnobne v telovadskih nastopih, precej akrobatskega, kar odgovarja pač njihovemu južnjaškemu temperamentu. Izvedli so nekoliko dobro uspeših skupin in potem proste vaje s kratkimi palicami. Namesto po godbi ali štetju izvajajo vse vaje in kretnje na pisk piščalke. Občinstvo jim je bilo hvaležno in jim je živahno ploskalo.

Čehi na bradljah.

Sijajen je bil nastop čeških Sokolov na 10 bradljah obenem, na vsaki bradlji po 6 telovadcev, skupno 60, po glasi, povzeti skoraj izključno iz naših narodnih in umetnih pesmi.

Te vaje, nekaj popolnoma novega za nas, večejo orodno telovadbo s prostimi vajami in končavajo z impozantno skupino, nad katero sta zavirali češkoslovaška in jugoslovanska trobojnica. Vse to je tako mogočno vplivalo na občinstvo, da kar ni moglo prenehati s pohvalo in priznanjem. Navdušenje pa je priklopelo do vrhunca, ko je četa s strunnim in vendar tako lahkotnim korakom in plapolajočima bratskima zastavama na čelu korakala mimo kraljeve lože. Viharno ploskanje je spremljalo okoli telovadišča korakajočo četo, dokler ni izginila na izhodu.

Proste vaje članic in članov ČOS.

Nastopu Čehov na bradljah so sledile proste vaje članice ČOS s kiti. Nastopile so v enotni koloni od vzhoda in se potem razvile v 12 dvostopov s po 88 telovadkami, skupaj torej 1056. Razstop točen, kritje dobro, izvajanje ravno tako. Burno odobravanje je spremljalo vsako posamezno vajo, in ko so odhajale, jim je sledilo viharno ploskanje.

Takoj za članicami ČOS so nastopili člani ČOS s svojimi prostimi vajami. Nastopilo jih je 512. Vaje se odlikujejo po skoraj izredni težkoči, posebno v nekaterih okretih, a izvajali so jih s prav tako izredno sigurnostjo in skoraj matematično točnostjo. Zlasti je treba poudariti izbornost kritja. Odličnemu izvajanju je sledila tudi primerna pohvala.

Vaje na orodju.

Kakor so gotovo proste vaje tisti del sokolskega vzdržanja, v katerem se najjasneje kaže enotni duh, ki preinja vse tisoče in tisoče sledbenikov neumrlega Tyrša, je orodna telovadba ono polje sokolskega dela, na katerem more pokazati sokolski telovadeč, koliko zaleže kot posameznik v okviru sokolske celote. In včerajšnje vaje na orodju so pokazale, da imamo mi Jugoslavlani v našem Sokolu moči, ki se morejo s ponosom postaviti ob stran svetovnim prvakom telovadbe, a pokazali so tudi, da se v našem Sokolu goji res prava sokolska telovadba, tista, ki vzgaja od prvih začetkov do vika popolnosti. Videli smo vse, od najelementarnejšega poizkusa pa do najtežavnijše, najkompliciranejšje vaje, ki zahteva vse, najvztrajnejše vežbe, res izkrenih mišic, neomahljive prisotnosti duha in volje.

Nastopilo je hkratu kakih 60 vrst na vsem telovadnem orodju. Tik pred kraljevo ložo pa se je odlikovala naša mednarodna tekmovalna vrsta in žela ponovno salve zaslužnega odobravanja.

Posebno priznanje so želi tudi istočasno vaje na treh konjih, ki jih je izvajal Zazreb II. pod načelništvom br. Branka Palčiča.

«Naprej»

Načelnik br. dr. Murnik je na glasbo naše himne «Naprej zastava Slave» sestavil posebne proste vaje, ki simbolično izražajo, kar je Jenkov pesniški duh vli v to našo bojno pesem. Vaje je izvajalo pod osebnim vodstvom br. Murnika 96 telovadcev z vsa mogočo preciznostjo in kljub izraziti veščenosti vendar z najprimernejšo eleganco. Viharno odobravanje, ki je sledilo temu nastopu, je bilo res pošteno zasluženo.

Na grobu prvega staroste

Poklon Sokolstva in zavezniških držav spominu DR. IVANA ORAŽNA

Ena nedvomno najlepših včerajšnjih epizod je bila poklonitev Sokolstva ob grobu prerano umrlega, idealnega in nad vse požrtvovalnega prvega staroste Jugoslovanskega Sokolskega Saveza, dr. Ivana Oražna. Točno, ob 9. uri dopoldne je odkorakalo Sokolstvo z godbo in zastavami na čelu izpred Narodnega doma po Aleksandrovi cesti, kjer se mu je pridružila velika množica ljudstva. V prvih vrstah so korakali zastopniki ČOS in JSS, med njimi staroste dr. Scheiner in dr. Ravnihar, za njimi pa zastopniki francoske, angleške, češkoslovaške in jugoslovanske vlade in tekmovalna vrsta francoskih gimnazistov v svoji lepi beli telovadni obleki. Francosko vrsto je vodil praporčak, za katerim so trije francoski gimnasti nesli krasen venec s francosko trobojnico. Na Dunajski cesti so se takoj za Francozi uvrstili v sprevod muslimanski alžirski telovadci, ki so s svojimi nastopom najlepše manifestirali svojo versko strpljivost. V sprevodu je bilo nad 2000 češkoslovaških in jugoslovanskih Sokolov in Sokolice. Množica je navdušeno pozdravljala povorko in povečini sledila na pokopališče.

Ob grobnici Aurove rodine, v kateri spi poleg svoje soproge Ženke večno spanje veliki prvi starosta JSS, se je razpostavilo Sokolstvo v velikem polkrogu, za njimi pa ostalo občinstvo. V ospredju je stalo češko in jugoslovansko starešinstvo, francoski in alžirski telovadci s prapori zastopstva tujih vlad in razne deputacije. Kmalu so se zaslišali turobni glasovi veličastne žalostinke «Vigred», ki so jo zapeli ljubljanski pevci, nakar je jugoslovansko Sokolstvo položilo na Oražnovo gomilo velik venec z napisom: «Svojemu prvemu starosti — Jugoslovansko Sokolstvo».

Takoj nato je stopil pred grobnico podstarosta br. Engelbert Gangl, ki se je spominjal navdušenega sokolskega voditelja, ki je posvetil vse svoje življenje in delo sokolski ideji. Vse je bil dr. Oražen mož, ki je stal pred vojno na čelu slovenskega Sokolstva; in po vojni se je pod njegovim vodstvom združilo jugoslovansko Sokolstvo v enotno zvezco. Neizprosna smrt ga je sredi najživahnijšega dela izrgala iz sokolskih vrst in ni mu bilo dano, da vidi te veličaste dni, ko urazume sokolsko delo svoje zmagoslav-

je v sredini Slovenije ob navzočnosti zastopnikov množičevinih kulturnih narodov. Viharni trikratni Slava! klici so zaorili po govoru podstaroste JSS.

Starosta ČOS, dr. Scheiner, se je spominjal skupnega dela za ustanovitev Slovenske Sokolske Zveze in je slavil plemenitost in požrtvovalnost dr. Oražna na sokolskem polju. Povdarjal je zlasti pokojnikovo slovensko čustvo, ki ga je vodilo pri združevanju slovenskih sokolskih sil in vsled česar bo njegovo ime večno v najlepšem spominu med vsem slovenskim Sokolstvom. Po govoru dr. Scheinerja je zastopstvo ČOS položilo na grob venec z napisom: «Svete pomatce bratra Oražna — Českoslovaška Obec Sokolska».

Ob splošni pozornosti je izpregovoril nato senator g. Reynald, ki se je v imenu Francije klonil manou velikega jugoslovanskega sokolskega voditelja, ki je s svojim delom pripravil narod na odločilni boj in je živel za ideale kulture in napredka, za katere se je borila Francija in vsi kulturni narodi. Zato bo njegovo ime ohranjeno med vsemi narodi, ki goje čiste ideale. — V tem trenutku se je nagnil francoski prapor in francoski gimnasti so okrasili grob dr. Oražna z velikim vencem s francosko trikoloro in napisom: «Union des Societes de gymnastiane de France au dr. Oražen».

Imenom banatskih Sokolov se je poklonil manom dr. Oražna zastopnik sokolskega društva iz Pančeva in položil na grob venec iz samega klasja in z napisom: «Prvom i pravom Jugoslovenu, bratu dr. Ivanu Oražnu. Zahvalna brata i sestre iz Pančeva».

Pevski zbor je nato zapel žalostniko: «Blagor mu», ki je segla vsem globoko v srce, tako da je zasolžilo marsikatero oko ob spominu na izgubo, ki je zadelo Sokolstvo s prerano smrtjo dr. Oražna. Sokolske zastave so se poklonile nad grobom in Sokolstvo je odhajalo pod globokim utisom, ki ga je napravila na vse ta tiha in veličastna manifestacija. Ob grobu sta ostali še zastavi francoskih gimnazistov in Alžircov, ki sta bili skupno z zastavonošama fotografirani.

Tako so se Sokolstva in z njimi zastopniki kulturne Evrope poklonili spominu prvega staroste Jugoslov. Sokolskega Saveza.

Domače vesti

Obletnica smrti kralja Petra. Danes ob 11. predpoldne se vrši v tukajšnji stolni cerkvi parastos po pokojnem kralju Petru Osvoboditelju po obredu, ki je bil določen za pogrebne svečanosti. Cerkvene svečanosti se udeležijo tudi v Ljubljani navzoči ministri.

Kralj v Kočevju. Poročajo nam iz Kočevja: Njeg. Veličanstvo kralj je prišel dne 10. avgusta proti 4. popoldne v spremstvu pokrajinskega namestnika Hribarja, ministra za poljo-privedo Pučija, komandanta Dravske divizije generala Dokiča in okrajnega glavarja dr. Ogrina v Kočevje ter v lahkem avtomobilu pasiral mesto, nakar si je ogledal rudniške naprave, zlasti dnevni odkop in bager. Sredi oduševljenih živijo! in Hoch! - vzkljokov obeh narodnosti se je visoki gost odpeljal ob 15. uri proti Ljubljani.

Sprejemi pri ministru dr. Zerjavu se vrše v predsedstvu pokrajinske uprave danes v ponedeljek od 9. do 11. Sprejeme ure so se morale izpremeniti z ozirom na to, ker je gosp. minister pozneje uradno zadržan.

Imenovanje članov državnega sveta. Beograjske «Službene Novine» objavljajo kraljevi ukaz, s katerim so imenovani za člane državnega sveta: dr. Mihajlo Popović, bivši minister; Velisav Vulović, bivši minister; Miroslav Rajčević, bivši minister; Aleksa Stanišić, bivši minister; Dimitrije Popović, bivši poslanik; dr. Fran Potočnjak, bivši hrvaški podban; Mihajlo Cerović, načelnik ministrstva notranjih del; Živojin Arandjelović, načelnik ministrstva pravde; Ibrahim beg Defterdarović, načelnik pri pokrajinski upravi v Sarajevu; dr. Ivan Bogdanović, veliki župan; Ilija Gjukanović, gimnazijski ravnatelj; dr. Ivan Škarja, docent ljubljanske univerze; dr. Tugomir Alaupović, bivši minister; dr. Nikola Gjurjević, pokrajinski namestnik v Sarajevu; Dimitrije Karić, predsednik apelacijskega sodišča v p.; dr. Rudolf Sardelić in dr. Stefan Sagadin, oba referenta v ministrstvu za izenačenje zakonov; dr. Mita Mušicki, narodni poslanec; dr. Dominis Mazzi, narodni poslanec; Lazar Jankulović, narodni poslanec; dr. Radoje Jovanović, direktor uprave državnih dolgov; Mihajlo Radivojević, sodnik pri prvostopenjskem sodišču; dr. Makso Rošić, odvetnik na Sušaku, in dr. Sava Vukanović, mestni nadsvetnik. Novi državni svetniki bodo še ta teden zapriženi, nakar se bo državni svet takoj konstituiral in pričel svoje delovanje.

Imenovanja v državni službi. Kakor doznava beograjski «Novi List», je minister vnanjih zadev M. Ninčić prinesel kralju na podpis ukaz o imenovanju dr. Otokarja Rybafa za pooblaščenega ministra naše države na bruseljskem kraljevskem dvoru, ki pa bo sicer pridelen ministrstvu vnanjih zadev kot šef oddelka za izvrševanje mednarodnih pogodb, ter dr. Svetislava Popovića, narodnega poslanca in odvetnika v Zemunu, za državnega podtajnika v ministrstvu financ.

Prekmurci za Jugoslavijo. Pri pokrajinski upravi za Slovenijo se je zglasila številna deputacija iz Dolnje Lendave, ki je prosila pojasnila, je li res namerava raznejevena komisija prisiliti Lendavo z 20 okoliškimi občinami Madžarski. Deputacija je sprejel gosp. pokrajinski namestnik Hribar, ki je Prekmurcem izjavil, da meja ostane taka, kakor je določena po trianonski pogodbi, da torej Lendava na vsak način ostane pri Jugoslaviji.

Smrtna kosa. V ljubljanski državni bolnici je prošlo soboto umrl gospod Josip Dolžan, poštni ravnatelj v p., tast primarija dr. Defranceščija. Pokojnik rodem iz Novakov pri Trzinu, je služboval kot poštni uradnik v Pazinu, Mariboru in Gradcu ter je povsod ostal zvest idealom našega naroda. — Na Vranskem je umrla gospa Terezija Kladič, soproga upravnika tamkajšnje pošte in restorana. Blag jima spomin!

Železniški odbor za zgradbo železnice Kočevje-Brod Moravice je imel v četrtek dne 10. avgusta v prostorih kočevske mestne posvetovalnice svojo sejo, kateri so prisostvovali gg. dvorni svetnik Bonač, predsednik odbora Dragotin Hribar, zastopnik ljubljanskega gremija trgovcev Stupica, dr. Rant iz Ljubljane, zastopniki občine Brod-Moravice, dalje Brod na Kupi, Banjaloka, Novih Laz, Fare, Osilnice in dr. Uvodoma je očitel predsednik odbora g. Hribar dosedajen potek delovanja istega, začetna ugodna zagotovila na merodajnih mestih ter ugotovil, da se je v Ljubljani zelo malo zanimala za ugodno rešitev projekta na morje, ki bi šel preko Brod-Moravice in ki je za njo z ozirom na mednarodni transit preko Bavarske in Jesenice odločilnega pomena. G. A. Kajfež je predlagač važno korespondenco, nakar je referiral poslanec g. Škulj o parlamentarnih pogajanjih, katera je vodil skupno z svojim tovaršem g. dr. Kuščem iz Bakra. Omenil je, da ne stojimo še na pogoriščju svojega dosedanjega dela, tudi t. z. koncediramo, temveč si hočemo poiskati naš danes takoj nove smerne za naš započeti rad. Naša praga dobi takoj drugačen pomen, čim dobimo konzularsko listino na podlagi že posejane predkoncesije. Veleindustrija iz Antona Kajfeža si zamisli bodoči program v na nove se osnovelem delovnem sodobnem. Mi se nismo dosti zanašali

na investicijsko posojilo. Po vzorcu nekaterih slovenskih lokalnih železnice to da z garancijo vlade glede obrestovanja in amortizacije prioriteten obravnavo si hočemo izgraditi našo progo preko Brod-Moravice. Narodno predstavništvo bo nedvomno vzelo to stran graditve železnice, z lastnimi sredstvi, a z pomočjo države, z simpatijo na znanje. Priprani strokovnjak g. Lukmanovič je izjavil, da nosi praga Kočevje-Brod-Moravice visoko rentabilnost; je ena najbolj lukrativnih v Jugoslaviji. Načrti stavbenega svetnika g. inž. Musila so sredi septembra 1922 dotikani, trasiranje že lanske leto končano. Geolog dv. sv. Singer je oddal odlično mnenje glede zemeljske sestave, po kateri teče naša praga. Praga preko Vrbovskega ni bila niti preiskana, kaj šele trasirana. Govornik je imenoval neko jugoslovanske podjetje iz Zagreba kot najresnejšega prevzemnika gradbenih del. Bodočega delovnega odbora taktila naj je le, hitro in iniciativno delo. Nato se je sestavil delovni odbor, ki imej svoj sedež v Ljubljani in v katerega so bili izvoljeni: iz Ljubljane gg. Jeladin ml., Stupica, dr. Mohorič, iz Dolenje Vasi g. posl. Škulj, iz Kočevja gg. Ilc, Kresse in odvetniški kandidat dr. Sajovic, iz Brod-Moravice g. Srčko, iz Broda na Kupi g. Grgić. Živahno se je obžalovalo, da ni bil na seji navzoč podpredsednik odbora g. minister Pučelj.

Izplačilo podpor in doklad invalidom Kakor poročajo iz Beograda, je ministrstvo za socialno politiko zahtevalo kredit v znesku 70 milijonov dinarjev v svrhu izplačila dolžne podpore in draginske doklade invalidom v vsej državi.

Politična pridiga z line zvonika. Na Zg. Poljskavi pri Pragerskem so dobili letos samostojneži v roke cerkvenokonkurenčni odbor. V tej korporaciji so hoteli župnik dokazati, da samostojneži niso proti veri in so zato zašli renovirati zanemarjeno cerkev. Tudi novo jabolko na zvonik so naročili, katero so včeraj z veliko slavnostjo ob sviranju godbe potegnili na zvonik. Vsi farani so s samostojneži iz cerkveno-konkurenčnega odbora s ponosom občudovali okrog cerkve svoje darilo v višjo čast božjo. Naenkrat pa se je pojavil visoko na zvoniku pri lini neki duhovnik in osrečil presenečene samostojneže s silovito politično pridigo, katere refren je bil: Bog nima nobenega dopadajenja nad darili nevernikov, ki niso pristali SLS. Globoko poparjeni so odšli samostojni verniki domov. Da, da, nevhvaležnost je plačilo sveta.

Desetletnica gasilnega društva v Oplotnici. Prostovoljno gasilno društvo v Oplotnici je proslavilo te dni desetletnico svojega obstoja. Bila je lepa priložitev, katere se je udeležilo nad sto gasilcev iz sosednjih krajev.

Požar. V kotelcu posestnika Ivana Klinca v Kamnem vrhu na Dolenjskem je dne 9. avgusta vsled ne previdnosti izbruhnil požar, ki je uničil velik nov kotelc in zraven stoječi skedenj. Izrednemu naporu na pomoč prihiteli gasilnih društev in okolnosti, da je veter svojo smer izpremenil, se je zahvaliti, da ni pogorela vsa 17 hiš broječa vas. Škoda znaša poldrugi milijon kron, ki je le deloma krita z zavarovalnino.

Grozna nesreča na Donavi. V soboto dopoldne je donavska ladja «Princeza Jelena» trčila v polni vožnji ob šlep «Tamiša». Vsled močnega sunka je dobil šlep drugo smer ter je trčil ob brod, ki je pravkar zapustil breg in plul proti sredi reke. Brod so je razbil in potopil. Na brodu je bilo 20 do 25 oseb, največ žensk in otrok, ki so med obupnim krikom ena za drugo izginjale v valovih. Kapetan «Jelene» je vse to opazoval s svoje ladje, toda storil ni ničesar za rešitev ponesrečenih. Okrenil je ladjo ter prepuštil ponesrečence brez pomoči njihovi grozni usodi. Potniki na njegovi ladji so odločno protestirali proti takemu početju ter so hoteli kapitana linčati. V Beogradu je kapitan pristaniški oblasti prijavil zaradi tega nekatere potnike zaradi upora na ladji.

Samomor. V Dolenji vasi se je v petek zjutraj ustrelil trgovec Anton Klun. Iz težkega revolverja si je pred zrcalom pognal kroglo v glavo. Bil je takoj mrtev. Klun, ki je bil vdovec, je neposredno pred samomorom napravil oporoko. Kaj je premožnega moža gnalo v smrt, ni znano.

Drobne vesti. V Zagrebu je bil ukraden črno očičen avtomobil tipa Walter C 870, vreden milijon kron. — V bišo posestnika Janeza Avseneka v Zverčah so vlomili doslej neznani tatovi ter odnesli razne obleke v vrednosti nad 20 tisoč kron. — V Skabernetovi trgovini v Ljubljani je bila g. Jeri Novak ukradena ročna torbica, v kateri je bilo 10 dolarjev in 10.000 kron ter razne listine.

Žeparji na delu. V zadnjih dneh, ko je vsesokolski zlet privabil v Ljubljano ogromno število gostov, so bili žeparji «pridno» na delu. Kolikor je doslej znano, je bilo na glavnem kolodvoru g. Jožici Pristav iz Vranjice pri Splitu iz ročne torbice ukradenih 5200 kron, g. Mariji Španjol iz Trbiča pa 6000 kron. Tudi na lju. lju. kranjski trgu je bilo izvršenih več tatvin. Okraden so bili nadalje Fran Seagnetti, natakari Bide usi, vdova Marija Kovačič in sluškinja Marija Rus.

Aretacija defraudanta. Mariborska policija je pred kratkim aretirala zaradi prestopka potnih predpisov Gradčana Hugona Perkota, katerega je ljubljanska policija zasledovala zaradi defraudacije suknarja v vrednosti 15.000 kron. Perko je bil oddan v zapore ljubljanskega deželnega sodišča.

SE ENA STOLETINICA.

Nedavno smo poročali o stoletnici železnice. Morebiti ni neumestno, ako se spomnimo, da poteče letos tudi sto let, kar je zaplovil prvi železni parobrod. Dejstvo na prvi pogled in posebnostno, a če se vpošteva kolosalni napredek parobrodarstva od l. 1822. do l. 1922. in če se uvažuje, da imamo ta napredek zahvaliti konstruiranju parobroda iz železa, potem pač moramo priznati, da je prvi železni parobrod zaslužil, da se spominjamo njegove stoletnice.

Bil je to «Auron Manby», parobrod na lopate, 120 čevljev dolg in 18 čevljev širok, ves iz železa. Zgrajen je bil v Londonu in prva pot ga je peljala v Havre s tovorom žita. Bila je to tudi njegova zadnja pomorska pot, ker je od tedaj vršil službo na Seini. 120 čevljev dolžine! Spričo današnjih orjakov, ki imajo po 240 metrov dolžine in nad 50 metrov višine, je ta prvi železni parobrod pač neznan, kakor orehova lupina. No, če vpošteva, da bi brez njegove prve vožnje ne imeli današnjih orjakov, kakor so «Kolumbus», «Imperator», «Vaterland» in drugi, ki na eni sami poti lahko prepeljejo preko oceana cel gradič — potem se pač moramo spominjati z neke vrste spoštovanjem orehove lupine, ki je s svojimi 60 metri dolžine našim pradedom pač predstavljala vrhunec umetnosti ladjedelstva, ki ga je tačas bilo mogoče doseči.

Kdo ve, če ne bodo naši vnuki enako sodili o današnjih orjakih pomorske paroplovbe kakor je «Mauretania», «Majestic» in drugi, e katerimi se naša doba toliko ponaša?

DR. GRAHAM BELL, IZNAJDITELJ TELEFONA.

Dne 4. avgusta t. l. je bil pokopan ob zapadu solca na vrhu gore Bein Breagh v Kanadi iznajditelj telefona dr. Bell. Njegov grob je bil v skalo vsekani in v znamenje pietet je bila ob času, ko se je vršil njegov pogreb, po vsej Kanadi in Severni Ameriki za nekaj trenutkov prekinjena telefonska služba.

Kaj bi delal današnji moderni svet brez telefona, ki prevzema čim dalje bolj službo starejšega telegrafa, Svetovne daljave so zvezane in govoriti se more iz enega dela sveta v drugega. Kaj pomeni ta zveza v trgovini, v prometu, v kulturi!

Dr. Graham Bell je bil starček petinsedemdeset let, s polno belo brado in vedno prijaznim nasmehom na obrazu. Bil je po rojstvu škot. V svojih mladih letih se sploh ni bavil z elektriko in fiziko, ampak predvsem s fonetiko, z glasom in govorom in njegovim mehanizmom. S temi vprašanji sta se bavila že njegov oče in ded.

Rodil se je Graham v Edinburgu in je tam dovršil šole in univerzo. Kot mlad mož je odšel v Boston, kjer je postal profesor vokalne fiziologije. Prvi njegov stroj je bil izgotovljen v Bostonu — toda prvi poskusi in resne priprave za dalekosični aparat so bile izvršene v Brautordfu v Kanadi. K aspehu so pripomogle tudi študije, ki se je vanje poglobil ob času svojega bivanja v Elginu na Škotskem. L. 1874. je delal neke poskuse s telefonom in je prišel na misel, da bi bilo mogoče na daljavo prenašati besede, ko bi bilo mogoče armaturo gibati tako, kakor se giblje zrak v njem. Začel je torej študirati človeški sluh in uho in je mislil: ako mala ušesna membrana reagira na valovanje zraka, zakaj bi večja membrana ne gibala železne armature. Iz tega je izšel prvi tip današnjega telefona.

Njegova iznajdba izpočetka ni vzbudila zaupanja — on sam je preživljal težke čase. Treba je bilo sredstev — a finančniki so zmejavali z ramami. Toda telefon je zmagal in dr. Bell je še pred smrtjo videl uspehe svoje iznajdbe in je doživel celo brezžični telefon.

Objave

Zveza obrtnih društev za Slovenijo. V nedeljo 20. avgusta ob 9. uri se vrši v «Narodnem domu» v Celju ustanovni občni zbor Zveze obrtnih društev za Slovenijo. Na sporedu zveznega zbora je: 1.) Poročilo o pripravljalnem delu. 2.) Volitve. 3. Razprava proračunov. 4. Ureditve zveznega tajništva. 5.) Določitev kraja za prihodnji zvezni zbor. Na ustanovni zvezni zbor se priključi splošen obrtni shod, na katerem predavata gg. Bizjak Ivan in Mohorič Fran o predmetih: «Obrtniške zahteve glede mojstrskega in delavskega bolniškega in nezgodnega zavarovanja» in «Naše prometne razmere». Ta shod je velike važnosti za obrtništvo in je pričakovati za označeni dan izredno veliko število obrtništva v Celje. Prilika za to je tem ugodnejša, ker se zborovanje vrši med obrtno razstavo in imajo vse osebe, ki one dni obiščejo Celje, pravico do polovične vožnje.

Na l. državni gimnaziji v Ljubljani je razpisano za prihodnje šolsko leto stalno učno mesto za klasično filologijo kot glavni predmet v zvezi z drugim lezikom. Prošnje naj se do 1. septembra vložijo po uradni poti pri višjem šolskem svetu v Ljubljani.

Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.
— inseriraj v „Jutru“ —

Gospodarsivo

KRIZA NA RUSKEM TRGU.

Industrijska kriza, ki muči skoraj vse evropske države, je obrnila pozornost zapadne Evrope na Rusijo. Očesu trgovca se Rusija danes kaže kot neizmerna pokrajina, ki bi hotela kupovati, kajti v njej počiva produkcija že več let in nobenega izdelka ni na trg. Zato mora tam — po mnenju Evrope — obstajati velikansko povpraševanje po industrijskih izdelkih. Iz novejših vesti pa izhaja, da je ta nada brez vsake podlage. Štiri leta Rusija ni imela nikakršne produkcije, sedaj pa je vkljub temu nastopila tam prodajna kriza. Ona podjetja, ki sploh še delajo, imajo svoja skladišča napolnjena z blagom, ker ga ne morejo spraviti v roke konzumenta.

Kaj je temu vzrok? Ali je tega kriv takozvani «novi kurz», ki je produkcijo domače industrije povzdignil na predvojno višino? Številke ne kažejo, da bi se bila produkcija povečala, razven pri nafti. V letu 1921 je Rusija izkopal le 4.2 milijona ton premoga napram 4.7 v letu 1920, produkcija zlata je za 50 odst. za produkcijo v letu 1920, papirja je bilo izdelanega v Rusiji le 58.000 ton proti 65.000 tonam v letu 1920. Enako je v industriji sladkorja, tekstilnega blaga in kovinski industriji. V prvih devetih mesecih leta 1921 je bilo v Rusiji izdelanih le 62 lokomotiv, v letu 1920 v istih mesecih 59. Pripomnimo, da so te številke v primeri z rusko industrijo pred vojno uprav smešno nizke. V primeri s časom pred vojno znaša produkcija železne rude le 2.1 odstotka, sladkorja 3 odstotke, premoga in nafte skupaj 20 odst. Da industrija na tej stopnji niti izdelaka ne more zadostovati pravi potrebi prebivalstva.

Kriza razpečavanja blaga temelji le na popolnem obubožanju prebivalstva, to se pravi, kupna moč prebivalstva je propadla. «Socializirana» industrija v Rusiji je pokazala svetu čudno sliko industrije, ki ne producira, ampak konzumira! Kot posebno kričoč se navaja slučaj kijevske sladkorne industrije v letih 1920/21. Skupna produkcija je znašala 1.167.000 pudov (pud je 16 kg), temu nasproti pa konzum dveh milijard rubljev. 50.000 pudov soli, 150.000 m tekstilnega blaga, 500 pudov tobaka, 7000 čaj in poldrugi milijon pudov sladkorja, ki je bil razdan delavstvu kot naravna meza. Slično je tudi v vseh drugih produktijskih panogah, ki jih vodi sovjetska država. Državne agrarne uprave so tako na primer dobavile državi štiri in pol milijona pudov zrn, porabile pa so ga kot naravno mezdo delavstva devet in tri desetine milijona pudov!

K temu pa so prišle še velikanske potrebe rdeče armade in izredno številne sovjetske buržoazije. Boljševikom ni preostajalo nič drugega, ko da so porabili vse prehranske prejšnjih let in pa, da so posegli tudi po vseh še nesocializiranih posestvih, to pa so bila edino le še kmetijska posestva. Z dokladami v prvem letu in z naravnim davkom v drugem letu, združenim s samovoljnim revizijskim postopanjem, se je uničil ves kapital kmetijskih posestev. Iz tekočih pridelkov namreč kmetije niso moge pokriti vseh sovjetskih zahtev. Neprestano porabljanje substance same pa je izžrpalo rusko kmetijo, kar se najjasneje vidi iz naslednjih števk:

Leta 1921 je Rusija imela posejane zemlje le 50 odst. toliko, kakor leta 1916. Število konj je padlo v teh petih letih od 24 milijonov na 9 milijonov, število govej. živine za 60 odst., ovac celo za 90 odst. Posledice so znane. Žetev je v letu 1921 dala le 18.2 milijonov ton, mesto 60 milijonov, ki so bili povprečni pridelek let pred vojno. Ruski kmet tvori, kakor znano, 80 odst. vsega prebivalstva. Polom kmetije pomeni torej polom ruske kupne moči. Kaj še more kupiti kmet, ki nima doma dovolj hrane zase? In kaj si more nakupiti prebivalec, ki ni kmet in ki sploh ne producira. Vsega privoščiti si morejo le razmeroma maloštevilni revoliucijski sovjetski vojni dobičkarji.

Ruski narod bo mogel zopet kupovati šele, ko se razmere uredijo, to je, ko pade sedanji sistem, ki je iz bogate Rusije na-

pravil državo bede in gorja. Da boljševiški sistem polagoma popušča in prehaja v stare metode, o tem prihajajo že dolgo časa iz Rusije vesti, čeprav pogajanja v boljševiki niso uspela ne na genovski ne na haški konferenci.

— Zgradba državno-železniških delavnic v Ljubljani. Trgovska in obrtna zbornica je interveuirala v zadevi pospešitve gradbe železniških delavnic v Ljubljani pri prometnem ministrstvu in je prejela obvestilo, da se izvedbuje pri Zagrebški direkciji izvedbeni načrti in se bo še tekom letošnjega leta pričelo z gradbo delavnic.

— Za znižanje železniške tarife pri prevozu vina. Banatska trgovska in obrtna zbornica v Velikem Bečkereku je zaprosila prometno ministrstvo za znižanje tarife pri prevozu vin iz okrožja Bela Crkva in Vrška.

— Vagoni za prevoz svežega mesa. Iz Beograda poročajo, da je prometno ministrstvo naročilo v Nemčiji na račun reparacij 500 vagonov za prevoz svežega mesa.

— Konferenca za zboljšanje prometa tekom izvozne sezone. V prometnem ministrstvu v Beogradu se vrši dne 16. avgusta konferenca zastopnikov prometnega ministrstva, direkcije državnih železnic in vodstva južne železnice. Razpravljalo se bo o ureditvi našega prometa zlasti za izvozne sezone.

— Konferenca inženjerjev o Jadranski železnici. Pretečeno soboto se je vršila, kakor smo že poročali, konferenca delegatov sekcije Saveza inženjerjev o vprašanju gradnje Jadranske železnice. Konferenci so prisostvovali delegati iz Zagreba, Beograda, Ljubljane, Sarajeva, Vojvodine in Dalmacije. Konferenca se je izjavila soglasno za gradnjo več železniških prog in ne ene normalne jadranske železnice, kakor to predvideva vladni predlog.

— Za mednarodni vzorčni veliki sejem v Pragi, ki se vrši od 3. do 10. septembra, vlada v inozemstvu veliko zanimanje. Raznovrstni izdelki bodo razstavljeni v 17 skupinah. Za posetnike veljajo znižane vožnje za 35 odst. pri vseh osebnih in brzih vlakih čekoslovaških železnic in 75 odst. znižanje pri vidiranju potnih listov. Natančnejša pojasnila se dobe pri CSR konzulatu v Ljubljani, Breg 3.

— Izvoz sladkorja in koksa iz Češkoslovaške. Trgovska in obrtna zbornica opozarja vse interese, da bo glasom odloka čekoslovaškega trgovskega ministrstva pričenši s 1. oktobrom 1922 sladkor iz Češkoslovaške pristojbine in izvoznice prost. Isto ministrstvo je dovolilo prost izvoz koksa iz Češkoslovaške in sicer stopi ta odredba že dne 15. marca 1922 v veljavo.

— Povišanje cen železu v palicah v Nemčiji. Iz Monakovega poročajo, da je nemška jeklarska zveza ponovno povisala ceno železu v palicah za 1600 mark pri toni.

— Obtok bankovcev v Nemčiji se je po izkazu 30. julija povečal za 12.757.7 na 189.794.7 milijona mark.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Priporočajte „Jutro“!

Luka Ahačič

splošno parno mizarstvo
Ljubljana, Hrenova ulica št. 8.

Pozor, trgovci!

Galanterijske luksuzne kontes-čevlje, kakor lakove, irhaste (antilopa), čevre, glazé, svila itd. kupujte samo z varstveno znamko „Slon“, ker so najboljši in najlepši. JAKOB SCHWARZ, tvornica galanterijskih luksuznih čevljev. Šisak. 2646

Prima kranjski firnež in najboljše domače laneno olje
nudi po najnižjih cenah
Zadruga za izdelovanje domačega lanenega olja in firneža
r. z. z. o. z. 2585
— v Seničici pri Medvodah. —

Zaloga klavirjev in pianinov
najboljših tovar Bösendorfer, Czapska, Ehrbar, Hüzel, Schlegelhofner, Original Stingl itd. Tudi na obroke. JERICA HUBAD, roj. DOLENC, LJUBLJANA, Hliserjeva ulica 5.

Priporoča se vsem cenjenim udeležnikom
Vsesokolskega zleta staroznana
gostilna pri „6“
Dunajska cesta.
Lep vrt, izborna jedila in pijača.
Zdravo! Zdravo!

Hči papeža

— Lukrecija Borgia

Corneto položil roko na čelo in se zamislil. Počasi se mu vračala dogodek v spomin.

«Noben rimski duhovnik ni hotel ubogi, nesrečni ženi izpolniti poslednje vroče želje in ji pomiriti vesti, ker je njen mož nedavno prej razbil duhovniku svojega kraja glavo. To je storil na tožbo svoje mlade žene, ki jo je ta duhovnik v spovednici... ah, gospod kardinal, ni se dobro vračati k tem spominom, ker tudi meni, sinu, vselej kadarkoli pomislim na to, bruhne v glavo kri in mi v duši ostane mrznja na...»

«Dovolj,» ga prekine kardinal. «Čemu obnavljati motno preteklost! Zdaj te prav dobro poznam, ali se nisi imenoval Antonio Travisto?»

«To je moje ime, plemeniti gospod,» odvrne on. «Jaz sem isti Antonio Travisto, ki sem Vas kot otrok z vročimi solzami prosil, da storite, česar niso hoteli storiti Vaši duhovniki in Vi ste bili dobrotin, gospod kardinal, in Bog Vam je dal srce, ki razume težave in blodnjo drugih; dal Vam je dušo, ki zna odpustiti. Sli ste z menoj. Vedel sem Vas v bedno kolibo, Vi ste se naglili nad umirajočo ženo in ji dali odvezo, večno, božjo odvezo. Umrla je s smehljajem na uvelih ustnicah. Jaz pa sem se vrgel k Vašim nogam, poljubljal rob Vaše obleke in se kot dete zaklel, da nikoli ne pozabim Vaše dobrote in da se Vam oddolžim, ako mi

nebo da srečo, da Vam kadarkoli morem storiti kako uslugo! A Vaša dobrota ob smrti postelj mojega matere ni bila edina. Zavzeli ste se za mene in mi poiskali službo kuharskega dekla v kuhinji svojega prijatelja in tovariša, nekoga kardinala. Eminenca, vedno sem se trudil, da ostanem vreden Vašega priporočila. Postal sem kuhar, nato strežaj in kot tak sem prišel v Angeljsko trdnjavo, ker je Sveti Oče izvedel za mojo spretnost. Ni trajalo dolgo in dodeljen sem bil v osebnostno službo Svetemu Očetu, kateremu strežem pri obedu.»

Po teh besedah se je v Adrianu de Corneto pojavila slutnja, da je Antonio prišel k njemu, da mu zares stori veliko uslugo; zato mu naglo reče: «Govori dalje, prijatelj moj!»

«Včeraj mi je bilo zapovedano, da spremljam Svetega Očeta v Vašo palačo in da strežem pri pojedini, ki jo je za danes zvečer napovedal pri Vas. Zjutraj me je Njegova Svetost nenadno pozvala k sebi. Papež je sedel pri zajtrku, a ob njem sta se na stolu nahajali dve dozi za konfekt, dva fina izdelka beneške umetnosti. «Stopi bliže, moj sin,» mi je rekel papež, ko sem pred njim padel na kolena in mu poljubil roko; moral sem vetati in ga pazljivo poslušati. — «Ze dolgo časa mi služiš zvesto in vdano,» je nadaljeval Aleksander VI., «danes pa hočem tvojo zvestobo preizkusiti. Pozorno si ogledaj ti dve dozi za konfekt. Ali si nista slični kakor jajce jajcu, ne?»

Za globokim poklonom sem potrdil papežve besede.

«Toda razločiti se dajo le po neznatnem znamenju. Poglej srebrno kačo, ki se na tej dozi ovija drevesa. Vidiš, da ima ta kača dvojje malih oči iz svetlozelenega smaragda. Opažaj to, sin moj?»

«Da, Vaša Svetost.»

«A zdaj premotri drugo dozo, vzemi jo v roko in dobro si jo ogledaj. Tu vidiš isto kačo, isto drevo, toda kači manjka eno oko... mali smaragd je že pred več leti izpadel in tamalenkost še do zdaj ni popravljena. To dozo prineses kot moj strežnik na koncu večerje na mizo. Kača z obema očesoma, torej brez pogrške, je odrojena za mojega zvestega prijatelja, kardinala Adriana de Corneto. Njegova eminenca posebno ceni neko posebno vrsto francoskega konfakta, ki bo v tej dozi. Pred menoj pa postavi drugo dozo z enako kačo. Moj želodec ne prenaša več tako težkih konfitur, ki so priljubljene na francoskem dvoru. Ne maram pa, da se moja starost opazi tudi v taki malenkosti. Zato sem si dal prirediti konfituro, popolnoma enako onim, ki jih ima tako rad moj prijatelj kardinal, samo, da so moje na polnjene z lahkim sadnim sokom. — Prosim te, Antonio, dobro si zapomni in ne zamenjaj obeh doz. Ako ti je tvoje življenje dragi, daj meni pravo dozo z enooko kačo, še enkrat ponavljam, z enooko, kardinalu pa postreži z drugo. Si razumel, Antonio?» — Stresla me je mrzlina po vsem telesu. O, razumel sem ga popolnoma. Jasnou mi je bilo, zakaj mi Aleksander Borgia sam tolači razliko obeh doz in

zakaj me je tako uporno vpraševal, če ga razumem. Trudil sem se, da sem se mogel obvladati, mislim pa, da na licu nisem spremenil barve in tudi moj glas je zvenel mirno in ponižno, da sem odgovoril Njegovi Svetosti: «Popolnoma razumem, Svetost, kaj mi je storiti. Točno se bom ravnal po tem.» — «Vrlo dobro, dragi sinko!» je zaklical papež in mi milostno še enkrat ponudil roko, da jo poljubim. «Ako danes dobro izvršiš svojo nalogo, tako, da se jutri zjutraj dvignem iz postelje brez vsakih želodčnih težav, ti dam izplačati dvesto zlatnikov. Sinko, naj te Bog čuva in spremlja na tvojih poteh!» — Ko sem se prestrašen vrnil v svojo sobo, me je popadla huda mrzlina, da sem drhtel po vsem telesu. Dobro sem vedel, kaj pomeni papeževa zapoved, razumel, zakaj mi je papež obetal tako visoko nagrado, a z druge strani mi tako prikrito zapretil s smrtjo. Stori bil naj torej umor s strupom in uničil naj bi Vas, plemeniti moj dobrotin! To se ne sme zgoditi. Niti jaz, niti kdo drug ne sme postati Vaš morilec. To mi je bilo jasno, zato sem se odločil, da preoblečen skrivaj odidem iz Angeljske trdnjave v Vašo palačo. Prosil sem Vašega hišnika, da me pusti k Vam, toda o tem ni maral čuti besede, hotel me je na kratko odpraviti, a jaz sem trdovratno vztrajal pri svoji zahtevi, da Vas hišnik vsaj obvesti o moji prošnji. Vaše dobro srce ni moglo odbiti prošnje in to Vam je najbrž otelo življenje. Kaj ne, eminenca, Vi ne odprete one črne, usodne doze in ne vzamete

v usta niti drobtine papeževega konfakta, ki je brezdvomno otrovan. — Opozoril sem Vas, a kdor je opozoren, se zna čuvati.»

Z boleznim nasmehom je postal kardinal poštenjaku roko.

«Zahvaljujem se ti, Antonio Travisto,» mu reče z mehkim glasom, «prijeto mu je ti zahvaljujem za vse dobrohotnost. Radi mene si se izpostavil veliki nevarnosti in silno težko mi je pri srcu, ker zate ni več rešitve, ako izvedo, da si skrivoma bil pri meni, da me opozoriš na nevarnost. Na žalost, tvoj zaključek ni točen: ne more se obvarovati vsak, četudi je bil pravčasno opozorjen. Saj tudi ni mogoča, ako so njegovi prijatelji sklenili, da ga na vsak način uničijo. In tako je z menoj. Ako tudi zvečer ne pokusim borgiaške slaščice, ki mi prinaša naglo smrt, po pač plemeniti gost takoj izjavi, da sem ga težko razžalil. Takrat pa... ah, saj dobro poznaš prakso Borgiajev! Ako se jim njihove žrtve ne dajo zaklati, vidijo v tem razžalitev in že najdejo vzrok, da vržejo razžalilca v ječo. In borgiaška temnica je grobi! Zato te prosim, dragi moj Antonio, nikar se radi mene še dalje ne izpostavljaj nevarnosti. Stori, kakor ti je zapovedal tvoj gospodar in reši vsaj svoje življenje. Dozo z enako kačo postavi z mirnim srcem pred mene in odvrni obraz, kadar opaziš, da me je doletela moja usoda.»

Tedaj pada Antonio Travisto h kardinalovim nogam in mu jokaže začne poljubljati roke.

«Tako umira svetnik!» reče ihtoč.

Slatinska princesa.

Dnevnik neznanke. Izdal dr. Iv. Lah.

«Sedaj moreva nemoteno govoriti,» je rekel, «a ne govorite z menoj kakor s princem. Mislite si, da imate pred seboj utrjenega potnika.»

Njegov glas je drhtel, čutila sem, da mu leži nekaj težkega na srcu.

«Videl sem vas pred nekaj dnevi. Tudi vi ste me opazili.»

«Da.»

«Ko sem prišel na Slatino, ste stali pred goslinjo in sem vas pozdravil.»

«Da.»

«Ali ste opazili moj pozdrav?»

«In potem sem hodil sem vsak dan, da vas vidim, vi pa ste izginili...»

«Da.»

«Torej niste hoteli govoriti z menoj.»

«Nisem si mogla misliti, da bi bila princu prijetna družba.»

«Ne govorite o princu! Človek je bil, ki je hotel govoriti z vami.»

«Govorite...!»

«Zdi se mi, da sva si enaka po usodi. Iz velike sreče in slave sva prišla v samoto, kjer zapuščenca srca iščejo sorodnih src.»

«Mojte se, princ.»

«Vi samevate.»

«Da, toda moja samota je srečna.»

«Ker verujete v zmago.»

«Verujem v zmago ljubezni.»

Za trenutek sva umolknila. Sama ne vem, kako sva prišla na ta pogovor.

«Zdi se mi, da nosite v srcu veliko skrivnost.»

Nisem hotela z njim govoriti o tem, zdelo se mi je, da bi s tem oskrnila svoja najsvetejša čustva. Toda prišla mi je misel, da bi morebiti on vedel o Tebi.

«Tudi jaz sem izgubila srečo v vojni in čakam, da se vrne,» sem rekla.

«Ako bo v moji moči, vam bom pomagal, da pridete do nje,» je rekel on.

Vprašala sem ga, ali mu je znano Tvoje ime. Ni se mogel spomniti. Vprašal me je, kdaj si odšel in kam. Bilo mi je težko pripovedovati o tem. Zamislil se je nekaj časa in videlo se mu je, da nerad vzbuja spomine na tiste usodne dni.

«Da, spominjam se, to je bilo na Soči.»

Nisem si upala več vprašati. Bala sem se jasnega odgovora bolj, nego negotovih slutnji.

«Ne govoriva o tem,» sem ga prosila. Nastal je trenutek molka.

Vstala sem, ker sem čutila, da me zalivajo solze.

«Jaz bi vas prosil, baronesa, da mi da ste večkrat priliko govoriti z vami,» je rekel s prosečim glasom.

«Moje zdravje je slabo, princ, in ne vem, če bom mogla ugoditi vaši želji.»

Poljubil mi je roko in je stal pred menoj vdano, kakor da me prosi, naj odločim njegovo usodo. Iztrgala sem mu roko in sem odšla proti domu. Stal je nepremično na istem mestu in je gledal za menoj, ko sem bila že daleč v drevoredu.

Bila sem vznemirjena in razvlečena. Pogovor z njim je prebudil vso mojo notranjo bolest. Ko sem prišla domov, sem legla na divan in sem dolgo ležala. Čemu sem mu zaupala svojo srčno skrivnost? Ali nisem grešila proti Tebi, da se mu nisem izognila, dokler je bil čas? Zakaj je prišel motiti moje tiho samoto?

Zvečer je prišel vrtnar velik šopek rož. Ni hotel povedati, kdo jih je poslal. Položila sem jih na okno, naj venejo, naj venejo, kakor venem jaz v hrepenenju po Tebi, moj srečni svet!

XIII.

Nihče ni svedel o tem dogodku v gozdu. In vendar so sledili dnevi polni izmišljenih govorov. Kruta sila je posegla v kraljestvo mojih srčnih sanj in je pretila uničiti vse, kar sem nosila s seboj kot svoj najdragocenejši zaklad. Nisem smela več oditi na oni kraj svoje sreče, kjer sem šepetala s Teboj o najlepših sanjah.

Šopki, ki so prihajali v mojo sobo, so izdali zavidnim ljudem nadvojvodovo

skrivnost. Zdelo se je, da je on sam želel, da bi se govorilo o tem. Od onega jutra ga nisem srečala nikjer, ker sem le malokdaj odhajala iz kopališča na kratke sprehode. Ako bi ne bila zapazila v njegovih očeh onega pogleda, ki me je odbijal, bi bila rada govorila z njim o stvarih, ki so me zanimalo: toda hotela sem se ohraniti Tebi in nisem mogla dovoliti nikomur, da bi se mi bližal. Vem, da bi bili tudi ti brezpomembni pogovori dali povod nepotrebnim spletkam, ki bi se razširile po vsej Slatini, toda to bi bila žrtvovala na oltar svoje lastne bolesti.

Tako mi je postalo mučno v tem tišem kraju moje sreče in želela sem oditi kam v tuj svet med neznane ljudi. Težko bi se bilo ločiti od teh kraljev, kjer so živeli moji najlepši spomini.

Moj oče je vedel vse, kaj se godi z menoj: molčal je previdno in je igral cele noči s prijatelji. Čudno se mi je zdelo, da so me tudi v domači družbi bolj in bolj nazivali s princeso. K sreči so kmalu druge novice začele zanimati naš radovedni ženski svet.

Predvsem se je bolj in bolj šepetalo o veliki izpremibi na dunajskem dvoru. Naši diplomati so dosegli krasne uspehe. Namesto nove vojne — so sklenili novo prijateljstvo. Iz početka ni hotel nihče verjeti tem novicam. Bile so tako neverjetne, da smo vsi mislili, da je to le hila-

navska krinka, ki prikriva naš užaljeni ponos. Da bi šla avstrijska princesa v Pariz in postala druga žena onega Napoleona, ki je nam pred letom zadal smrtni udarec, to se je zdelo vsem tako ponižujoče, da nam je pri tej misli rdečica zakrivala obraz.

Saj so pred letom govorili o ruski carici, ki je dala nasilniku primeren odgovor: takrat smo se zgražali nad predrnostjo, ki je omanila glave pariškimi diplomatom. In sedaj smo bili pripravljeni, poslati cesarjevo hčer v Pariz, da si za njo kupimo francosko prijateljstvo!

Stare gospe so sklepale roke nad tem ponižanjem in stari junaki so zamisljeni sklanjali glave. Vsi so pomilovali ubogo Marijo Lujizo, in jaz sem v teli dnehi mnogo mislila nanjo. Ali je kdaj občutila radost ljubezni, ki jo prinese v življenje nenadni trenutek, ko se sreča dvojje sorodnih src? Ali ji je bil popolnoma tuj ta svet sreče, ki se razodele šele takrat, ko ga razsvetli tih pogled iz ljubljenskih oči? Ali ji je bilo skrito vse to, kar je drugim vir radosti in bolesti? Toda ljudje najdejo za vse na svetu svoj izgovor in naenkrat so se tudi žene sprijaznile z novo mislijo: Napoleon je mogočen cesar in velik junak... Govorili so, da nadvojvoda ni hotel slišati o tem, in da je tiste dni hodil sam po gozdu od jutra do večera. (Dalje prihodnjik.)

Ravnokar na novo došla

PNEUMATIKA

najboljših svetovnoznanih tvrdk

se dobi pri tvrdki

FRANC FLORJANČIČU

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 6

OBRTNA BANKA

Ljubljana, Kongresni trg 4

preskrbuje nakazila in inkasso na vsa ta- in inozemska bančna tržišča. — Eskomptuje in vnovčuje menice. — Sprejema denarne vloge na tekoči račun. — Hrani in oskrbuje vrednostne papirje itd. Telefon 508.

Hranilne vloge obrestuje po 4 1/2 %.

O GEN J

pogasite ter se ga obvarujete takoj z

„Minimax“

ročnim gasilnim aparatom, kateri je zelo priročen in ogenj brez uporabe vode takoj pogasi. Uporaba istega je takoj mogoča in popolnoma enostavna, tako da ravnajo pravilno z aparatom tudi gospodinje in celo otroci. Uporablja se lahko v vsakem slučaju. — Pojasnila daje samo Generalno zastopstvo za Slovenijo. Belušič, Ljubljana, Resljeva cesta št. 3.

Pravi malinovec

citronov sok i. t. d. — Esenci za brezalkoholne pijače. — Esenci za rum in likerje. — Sadni eteri za pecivo, kandite i. t. d.

priporoča

Srečko Potnik

tvornica sadnih sokov in esenc v Ljubljani, Metelkova ulica.

MIHAEL OMAHEN, Višnjagora. - Eksport prediva, suhih gob, zobotrebcev in vseh drugih deželnih pridelkov.

MIHAEL OMAHEN, Višnjagora. - Vývoz príze, sušených hub, párátok do zubů a všech zemských plodin.

Združene papirnice

Vevče - - Goričane

Vsake vrste
papirja

Rotacijski
papir